

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0

Development of an Instructional Model for Promoting Desirable Graduate Attributes on the Topic of Wellbeing by Applying Contract System to PDCA and Education 3.0

ยุรวรรณ์ คล้ายมงคล

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0 การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอน คือ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ระบบคู่สัญญาของทศนา แคมมณี (2545) เป็นหลักและเพิ่มเติมแนวคิด PDCA และ Education 3.0 แล้วนำไปทดลองใช้เป็นเวลา 12 สัปดาห์กับเป็นนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวิชา 2718105 กระบวนการกลุ่มและประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษา ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2558 จำนวน 25 คน เครื่องมือในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย แบบวัดสุขภาวะ (CUHI: T-Happiness) (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคณะ, 2555) และแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง ผู้วิจัยใช้แบบวัดสุขภาวะเก็บข้อมูลก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน นำมาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังโดยการทดสอบค่าที (t-test dependent) และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง

ผลการวิจัย คือ 1) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย แนวคิดพื้นฐาน 5 เรื่อง และ 4 ขั้นตอน ในการจัดการเรียนการสอน 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะไปแปลผลพบว่า อยู่ในช่วงคะแนน 126-130 แปลผลได้ว่า นิสิตมีความสุขในชีวิตในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ / สุขภาวะ / ระบบคู่สัญญา / การศึกษา 3.0

Abstract

This research objective is the development of the instructional model for promoting graduate attributes on the topic of wellbeing by applying a contract system to PDCA and Education 3.0. There are two major steps taken during the entire process of the research project: 1) the development of the instructional model for promoting graduate attributes on the topic of wellbeing by applying the contract system to PDCA and Education 3.0; and 2) the experimentation of the instructional model. The researcher synthesized the elements of the instructional model by mainly focusing upon the contract system initially created by Tisana Khemmanee whilst also making the addition of the concept of PDCA and Education 3.0 to the system. Under the experiment, the developed instructional model took an entire course of 12 weeks: 4 of which comprised the period of providing knowledge; 6 of which witnessed the participatory students operating the project; 2 of which concerned the summary of the project implementation. The research population comprised students who had enrolled for the subject “2718105: The Group Process and Democracy at the Primary School Level” in the first semester of the year 2015, 25 of who, were freshmen in the Faculty of Education, Chulalongkorn University. The data collection tools and instruments being utilized upon this occasion comprised: 1) the ‘CUHI: T-Happiness’ form (Sompoch Iamsupasit et al., 2012) and possessed the reliability value of 0.791, the Cronbach’s alpha-based internal consistency value being read between .646 and .900; 2) the Summary of Self-Development Project. The researcher has utilized the CUHI: T-Happiness form prior to and after the conduct of the instruction model, analyzed the database by t-test dependent, as well as the analysis of the summary of the students’ self-development project regarding certain main points of the study.

The research results were as follows: 1) the instructional model for promoting graduate attributes on the topic of wellbeing by applying the contract system to PDCA and Education 3.0. had five basic concepts and

four steps of instruction. 2) The average scores of the CUHI: T-Happiness before and after the instruction did not significantly differ. The result scores were 126-130, which means that the students were moderately happy with their lives.

KEYWORDS: DESIRABLE GRADUATE ATTRIBUTES / WELLBEING/ CONTRACT SYSTEM/ EDUCATION 3.0

บทนำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้กำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ 9 ประการ ประกอบด้วย คุณธรรม ความรู้ จิตอาสาและสำนึกสาธารณะ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่รู้และรู้วิธีการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำ มีสุขภาวะ และดำรงความเป็นไทยในกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้วิจัยเห็นว่า คุณลักษณะที่สำคัญสำหรับนิสิตเริ่มตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 คือ คุณลักษณะในเรื่องสุขภาวะซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยต่อไป เป้าหมายสำคัญในเรื่องสุขภาวนั้นมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้ว่า ควรตระหนักถึงความสำคัญ รู้จักวิธีการ และดูแลสุขภาพกายและจิตของตนเอง มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม ปรับตัวได้ ทนสภาพกดดัน

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคณะ (2555) ได้จัดทำโครงการดัชนีชี้วัดและกลยุทธ์การจัดบริการด้านจิตวิทยาเพื่อส่งเสริมความสุขและสุขภาวะทางจิต ภายใต้โครงการบ้านนี้มีสุขของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โครงการนี้ใช้แนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกอันเป็นแนวคิดทางจิตวิทยาที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคนให้มีความสุขในชีวิตและการทำงาน ได้พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะของผู้มีความสุข (CUHI: T-Happiness) ขึ้น จากคุณลักษณะที่สำคัญที่สามารถทำนายลักษณะของบุคคลที่สามารถจะปรับตัวให้มีความสุขและคงความสุขให้ยั่งยืนได้ 5 คุณลักษณะคือ การคิดทางบวก (positive thinking) การรักใคร่ผูกพันอย่างลึกซึ้ง (intimacy) การมองโลกในแง่ร้าย (pessimistic) การรู้สำนึกถึงบุญคุณ (gratitude) การซื่อสัตย์ต่อตนเอง (integrity) ผู้วิจัยเห็นว่าคุณลักษณะทั้งห้าเป็นคุณลักษณะที่สำคัญจึงเลือกใช้คุณลักษณะเหล่านี้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะด้านสุขภาวะ

ในวิชา 2718110 กระบวนการกลุ่มและประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงานกลุ่ม ผู้นำกลุ่มและสมาชิกในกลุ่มต้องมีความสามารถในการทำงานกลุ่มและการพัฒนาตนเอง สิ่งสำคัญที่จะทำให้มนิสิตเกิดคุณลักษณะเหล่านี้ได้ คือ การแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเอง จึงได้จัดเรื่องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองไว้เป็นเรื่องที่สำคัญให้นิสิตเรียนรู้

การสอนเรื่องการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองนี้ใช้แนวคิดระบบคู่สัญญาที่พัฒนาโดยทศนา แคมมณี

ทศนา แคมมณี (2545) ได้เห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเอง และได้นำแนวคิดการพัฒนาตนเองโดยการสำรวจตนเองกับการให้ผู้อื่นแนะนำให้อบรมมาใช้เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษาได้เริ่มต้นเรียนรู้ปัญหาและการพัฒนาตนเอง จากการดำเนินการดังกล่าวได้พบประเด็นสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาตนเอง 6 ประเด็นคือ ทศนคติในการแก้ปัญหา วิธีการในการแก้ปัญหา การนำความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหา การแก้ปัญหาในทางปฏิบัติ การควบคุมพฤติกรรมในการแก้ปัญหา และการบันทึกผลการปฏิบัติ ต่อมาจึงได้นำประเด็นสำคัญที่พบมาพัฒนาการดำเนินการเรื่องการแก้ปัญหาและการพัฒนาตนเองให้เป็นระบบมีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจน เรียกว่าระบบการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองที่พัฒนาขึ้นว่าระบบคู่สัญญา

ระบบคู่สัญญาที่ ทศนา แคมมณี (2545) สร้างขึ้นเป็น “ระบบที่ใช้ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาตนเอง โดยใช้วิธีการให้ผู้แก้ปัญหาควบคุมพฤติกรรมในการแก้ปัญหาของตนเองภายใต้การรับรู้ของคู่สัญญา คู่สัญญาเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่รับรู้และส่งเสริมพฤติกรรมแก้ปัญหาของผู้ปฏิบัติ” จากที่ผู้วิจัยได้สอนเรื่องการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองโดยใช้ระบบคู่สัญญาพบปัญหาสำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก นิสิตไม่เข้าใจแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาที่ประกอบด้วยการตั้งเป้าหมาย การพิจารณาผลการดำเนินการเทียบกับเป้าหมายและการปรับปรุงวิธีดำเนินการ ทำให้การดำเนินการไม่สอดคล้องกับระบบ ประการที่สองนิสิตไม่สามารถกำหนดเป้าหมายให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ทำให้เกิดความไม่ชัดเจนในการติดตามวัดผลการแก้ปัญหา ประการที่สามนิสิตมีปัญหาในการติดต่อกับคู่สัญญาทำให้ได้รับคำแนะนำล่าช้า ผู้วิจัยจึงหาแนวทางการแก้ปัญหา พบว่า แนวคิด PDCA และ education 3.0 น่าจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้

แนวคิด PDCA ได้กำหนดขั้นตอนสำคัญในการดำเนินการไว้ 4 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอน P (plan) การวางแผนการดำเนินการ D (do) การปฏิบัติตามแผน C (check) การตรวจสอบ และ A (act) การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินการ โดยมีการดำเนินการต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักร (ศุภชัย อาชีวะระงับโรค, 2552) แม้วาระบบคู่สัญญาเองจะอยู่บนพื้นฐานแนวคิด PDCA อยู่แล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิด PDCA มีการกำหนดขั้นตอนที่มองเห็นได้ชัดเจนนำมาใช้อธิบายสร้างความเข้าใจเบื้องต้นให้เข้าใจหลักการสำคัญในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เพื่อกำหนดเป้าหมายให้เห็นชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการติดตามผลการดำเนินการได้

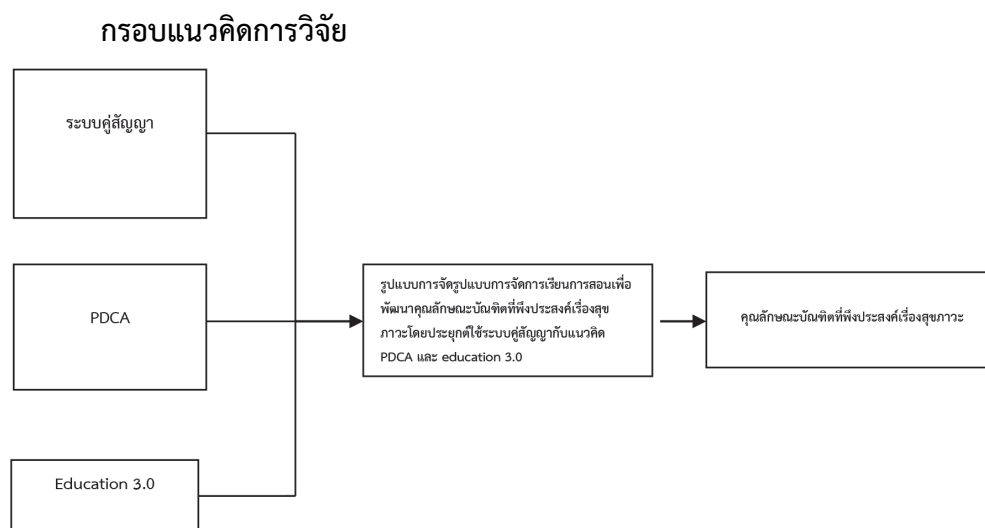
แนวคิด education 3.0 นั้นได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เปลี่ยนจากเดิมที่เน้นเนื้อหาความรู้ ผู้สอนเป็นผู้บอกความรู้ให้เรียนความรู้ในห้องเรียนแล้วไปทำการบ้านที่บ้าน ผู้เรียนต่างคนต่างเรียนไม่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์ติดต่อกัน แนวคิด education 3.0 เสนอให้เน้นทักษะการแก้ปัญหาซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในปัจจุบัน ผู้เรียนเป็นผู้รับผิดชอบค้นหาความรู้มาจากบ้านแล้ว แล้วนำข้อมูลความรู้ที่ได้มาอภิปรายมาทำการบ้านในห้องเรียน ผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำให้คำปรึกษา (Keats & Schmidt, 2013) ผู้วิจัยเห็นว่าแนวคิดนี้ช่วยให้ผู้แก้ปัญหาได้แนวคิดหลักการแก้ปัญหาได้กว้างขวาง แก้ปัญหาการติดต่อกับคู่สัญญา สามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลการแก้ปัญหาซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการช่วยควบคุมพฤติกรรม การแก้ปัญหาในลักษณะที่ต้องการให้เกิดจากคู่สัญญาได้

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0
2. เพื่อศึกษาผลจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

แผนภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเรื่องระบบคุณสัญญา

ระบบคุณสัญญา (ทีศนา แวมมณี, 2545: 89-97) เป็นระบบการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองที่ใช้หลักการควบคุมพฤติกรรมแก้ปัญหของผู้แก้ปัญหโดยการเสริมแรงของคสัญญาระบบคสัญญาระบบประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ

1. หาสัญญาน เป็นการหาบุคคลที่ผู้แก้ปัญหานั้นถือหรือมีอิทธิพลในทางบวกต่อผู้แก้ปัญหและยินดีช่วยร่วมการดำเนินการแก้ปัญหากับผู้แก้ปัญห
2. ตั้งปณิธานและขอคำแนะนำจากสัญญาน เป็นการแสดงความตั้งใจที่จะแก้ปัญหให้สัญญานทราบและขอคำแนะนำในการแก้ปัญหจากสัญญาน
3. วางแผนการแก้ปัญห เป็นการกำหนดวิธีดำเนินการแก้ปัญหโดยอาศัยความรู้ด้านพฤติกรรมและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญห
4. ทำสัญญากับสัญญาน เป็นการแจ้งการดำเนินการและเป้าหมายในการแก้ปัญหให้สัญญานทราบเพื่อใช้ตรวจสอบผลการดำเนินการ
5. ลงมือปฏิบัติตามแผนและบันทึกผลส่งสัญญาน เป็นการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหตามที่กำหนดไว้ บันทึกผลการปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วส่งให้สัญญานพิจารณาว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่
6. ประเมินผลการปฏิบัติ เป็นการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติกับเป้าหมายที่กำหนดไว้และทบทวนสิ่งที่ปฏิบัติ
7. ปรับปรุงแผนการปฏิบัติ เป็นการพิจารณาหาแนวทางที่ช่วยให้การปฏิบัติได้ผลดีขึ้น

แนวคิด PDCA

แนวคิด PDCA เริ่มขึ้นจากการควบคุมกระบวนการเชิงสถิติโดย Shewhart และต่อมา Deming ได้นำมาเผยแพร่จนรู้จักกันแพร่หลาย PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรคือ P (plan) การวางแผนการดำเนินการ เป็นการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการที่สามารถนำไป ปฏิบัติได้ D (do) การปฏิบัติตามแผน เป็นการลงมือปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ C (check) การตรวจสอบ เป็นการเก็บผลการปฏิบัติเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด A (act) การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินการ เป็นการพิจารณาหาแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป (ศุภชัย อาชีวะระงับโรค, 2552)

แนวคิด Education 3.0

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ICT ทำให้เกิดเครื่องมือสื่อสารหลายอย่างตั้งแต่ world wide web

facebook line มาจนถึงยุค Social Media ในปัจจุบัน มีการนำเทคโนโลยีเหล่านั้นมาใช้ในการศึกษาซึ่งมีผลต่อกิจกรรมการเรียนรู้ บทบาทของผู้สอน พฤติกรรมผู้เรียน สื่อและเนื้อหาการเรียนรู้ นักวิชาการได้แบ่งยุคของการจัดการศึกษาตามยุคของเทคโนโลยีได้เป็น 3 ยุค คือ ยุคแรกเป็น Education 1.0 ยุคที่สองเป็น Education 2.0 ยุคที่สามเป็น Education 3.0 ในยุค Education 1.0 การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ทางเดียวจากผู้สอนไปยังผู้เรียน ในยุค Education 2.0 การสอนมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ในยุค Education 3.0 ซึ่งเป็นยุคที่มีการเข้าถึงข้อมูลความรู้ด้วยตนเองได้ง่ายขึ้น ทำให้การเรียนรู้เปลี่ยนไปจากการที่ผู้สอนเป็นผู้บรรยายให้ความรู้กลายเป็นผู้เรียนเป็นผู้หาความรู้มาเอง แล้วมาวิเคราะห์ด้วยกันในชั้นเรียน

ยีน ฌูว์รเวรณ (2557 อ้างถึงใน ฌูว์พร เห็นเจริญเลิศ, ทศนียัวรรณ์ ศรีประเสริฐ และ ปิยพร นุรารักษ์, 2557) ได้เสนอว่า การศึกษาตามแนวทาง Education 3.0 จะไม่ใช่การศึกษาแบบยุคอุตสาหกรรมที่ผลิตคนออกมาเหมือนกันแต่ต้องเป็นการศึกษาที่จัดขึ้นเฉพาะรายบุคคล ต้องนำจุดเด่นความเก่งของผู้เรียนออกมาใช้ ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต้องเป็นความรู้ที่นำมาใช้ได้ และต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาความเจริญของมนุษย์ นอกจากนั้นยังได้เสนอกรอบความคิดการจัดการศึกษาสำหรับ Gen Z ไว้ว่า ทักษะมีความสำคัญมากกว่าเนื้อหา การคิดได้เอง การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ได้มีความสำคัญมากกว่าการท่องจำ กระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าหลักสูตรเพราะความรู้ที่มีอยู่จริงมีมากกว่าความรู้ในหลักสูตร การใช้ประโยชน์และการบูรณาการความรู้กับชีวิตมีความสำคัญ การเรียนรู้และพัฒนาโดยอาศัยเทคโนโลยีมีความสำคัญมากกว่าการเรียนรู้ในห้องเรียน

ตาราง 1 ข้อแตกต่างระหว่างการจัดการศึกษาในยุคต่าง ๆ (Keats and Schmidt, 2013)

ลักษณะสำคัญ	Education 1.0	Education 2.0	Education 3.0
บทบาทของผู้สอน	เป็นแหล่งความรู้	- เป็นผู้แนะ - เป็นแหล่งความรู้	เป็นผู้จัดประสานการสร้าง ความรู้
การจัดเนื้อหา	จัดเป็นเล่ม มีลิขสิทธิ์	มีลิขสิทธิ์ แหล่งเรียนรู้ทั้ง แบบมีลิขสิทธิ์และเปิดไม่ ต้องจ่ายเงินสำหรับผู้เรียน ทั้งในและนอก	แหล่งเรียนรู้เปิดและไม่ต้อง จ่ายเงินสร้างโดยผู้เรียน ระหว่างสถาบัน
กิจกรรมการเรียนรู้	บรรยาย การบ้าน สอบ มีงานกลุ่มในห้องเรียน	- การให้การบ้านโดยใช้ เทคโนโลยีที่มีการทำงาน ร่วมกัน - กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งยังคงอยู่ในกรอบของ ห้องเรียนและสถาบัน	- กิจกรรมการเรียนรู้เปิด ยืดหยุ่น มุ่งพัฒนาความคิด สร้างสรรค์ - เครือข่ายสังคมนอกกรอบ ของสถาบัน สาขาวิชา
ความร่วมมือระหว่าง สถาบัน	การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและรับรอง ผลดำเนินการโดยแต่ละ สถาบัน	- เพิ่มความร่วมมือระหว่าง สถาบัน - มีความสัมพันธ์ระหว่าง สถาบันแบบตัวต่อตัว ของแต่ละสถาบันและ แต่ละบุคคล	- กรอบของสถาบันถูก ลดบทบาทลง
พฤติกรรมผู้เรียน	เป็นผู้รองรับความรู้ทาง เดียว	- มีทั้งการรับความรู้และ มีบทบาทในการหาความ รู้ - เริ่มมีการมีส่วนร่วมของ ผู้เรียนในกระบวนการ ศึกษา	- การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ในกระบวนการศึกษามาก ขึ้นรวมถึงการสร้างความรู้
เทคโนโลยี	- ใช้ e-learning - ระบบจัดการเรียนรู้ แบบ electronics ที่ จำกัดเฉพาะสถาบัน	e-learning ที่มีการร่วม มือกันระหว่างหลาย สถาบัน	- e-learning ที่พัฒนาจาก มุมมองของผู้เรียน - e-learning ที่มีการ ประยุกต์ใช้ความรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยเป็นนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนวิชา 2718110 กระบวนการกลุ่มและประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมซึ่งจะส่งผลให้เกิดสุขภาพจิตที่ดีตามแนวทาง CU happiness ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบคือ ความคิดทางบวก การเปลี่ยนแปลงการมองโลกในแง่ร้าย การพัฒนาการรักใคร่ผูกพันอย่างลึกซึ้ง การพัฒนา การสำนึกถึงบุญคุณ การพัฒนาการซื่อสัตย์ต่อตนเอง วัดได้จากแบบวัดสุขภาวะ (CUHI: T-Happiness)

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0 หมายถึง แนวคิดและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะ ซึ่งอยู่บนแนวคิดสำคัญ 3 ประการคือ แนวคิดแรกคือ การให้ผู้แก้ปัญหาควคุมพฤติกรรมและการแก้ปัญหาของตนเองภายใต้การรับรู้ของคู่สัญญาซึ่งเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่รับรู้และส่งเสริมพฤติกรรมแก้ปัญหาของผู้ปฏิบัติ แนวคิดที่สองคือ แนวคิด PDCA เริ่มตั้งแต่ การวางแผนการดำเนินการ D (do) การปฏิบัติตามแผน C (check) การตรวจสอบและ A (act) การพิจารณาปรับปรุงการดำเนินการ และแนวคิดที่สามคือการค้นหาหลักการแนวคิดในการแก้ปัญหา การติดต่อกับคู่สัญญาและการแลกเปลี่ยนความคิดในการแก้ปัญหาทางอินเทอร์เน็ต ประกอบด้วย ข้อเสนอแนวคิดพื้นฐาน ขั้นตอนจัดทำโครงการ ขั้นตอนดำเนินการและขั้นสรุปผล

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยในการนำไปใช้แก้ปัญหา/พัฒนาการจัดการเรียนการสอน

1. ได้แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์
2. ได้แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเรื่องโครงการพัฒนาตนเองสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่

พึงประสงค์เรื่องสุนทราภรณ์โดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0

ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่อง สุนทราภรณ์โดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0 โดยการสังเคราะห์แนวคิดและขั้นตอนจากระบบคู่สัญญาของ ทิศนา ขัมมณี (2545) กับแนวคิด PDCA และ education 3.0 เข้าด้วยกันได้เป็นแนวคิดที่ผู้แก้ปัญหาต้องมีหรือยึดถือในการดำเนินการ ดังนี้

ตาราง 2 แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่อง สุนทราภรณ์โดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0

	แนวคิดของรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	แนวคิดพื้นฐาน
1	ผู้แก้ปัญหาต้องมีทัศนคติต่อการแก้ปัญหาในทางบวก คือ เห็นว่าปัญหานั้นมีทางแก้ไขได้ ตนเองมีความสามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ และต้องมีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะแก้ปัญหาให้ประสบความสำเร็จ	ระบบคู่สัญญาของทิศนา ขัมมณี
2	ผู้แก้ปัญหาต้องหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหานั้นโดยเฉพาะความรู้ที่ด้านพฤติกรรมศาสตร์จากแหล่งความรู้ ต่าง ๆ ทางอินเทอร์เน็ต และนำความรู้นั้นมาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา	-ระบบคู่สัญญาของทิศนา ขัมมณี -education 3.0
3	ผู้แก้ปัญหาต้องหาคู่สัญญาซึ่งผู้แก้ปัญหาเกรงใจไม่กล้าทำให้ผิดหวัง หรือจะเสียหน้าถ้าทำไม่ได้ ที่ช่วยรับรู้ความพยายามในการแก้ปัญหา คอยเป็นกำลังใจ เสริมแรงให้ปฏิบัติตามเป้าหมาย ให้คำแนะนำตักเตือนได้	ระบบคู่สัญญาของทิศนา ขัมมณี
4	ผู้แก้ปัญหาต้องวางแผน กำหนดขั้นตอนในการแก้ปัญหาโดยระบุวิธีปฏิบัติ และกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดผลการปฏิบัติให้ชัดเจน	-ระบบคู่สัญญาของทิศนา ขัมมณี -แนวคิด PDCA
5	ผู้แก้ปัญหาต้องลงมือปฏิบัติตามแผนการแก้ปัญหอย่างจริงจัง และต้องบันทึกการปฏิบัติเพื่อให้คู่สัญญาได้รับรู้ และใช้วิเคราะห์ ไตร่ตรอง การกระทำของตนเองอย่างจริงจังทำให้เข้าใจการกระทำของตนเองอย่างลึกซึ้ง และ share ผลการดำเนินการลงใน facebook เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะที่หลากหลาย แล้วปรับปรุงการดำเนินงานในช่วงต่อไป	-ระบบคู่สัญญาของทิศนา ขัมมณี -education 3.0

ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์โดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0 มีดังนี้

1. ขึ้นเสนอแนวคิดพื้นฐานประกอบด้วย การเสนอความสำคัญของสุขภาวะ การเสนอความสำคัญการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง การอภิปรายสาเหตุการแก้ปัญหาที่ล้มเหลว การเสนอแนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหา การเสนอแนวคิด PDCA การแนะนำวิธีค้นหาหลักการพัฒนานบน internetแนะนำเรื่องระบบคู่สัญญา

2. ขึ้นจัดทำโครงการประกอบด้วย การสำรวจและกำหนดประเด็นการพัฒนา การค้นหาหลักการวิธีการพัฒนา การกำหนดเป้าหมายการแก้ปัญหา/พัฒนา การคิดวิธีดำเนินการ การวางแผนดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง

3. ขึ้นดำเนินการประกอบด้วย การหาคู่สัญญา การเสนอความสิ่งที่ต้องการพัฒนากับคู่สัญญาและขอคำแนะนำจากคู่สัญญา การปรับปรุงแผนการดำเนินการ การ post ผลการดำเนินการลง facebook การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ การpostผลการดำเนินการลง facebook การพิจารณาปรับปรุงแผนการดำเนินการสัปดาห์ถัดไป

4. ขึ้นสรุปผลประกอบด้วย การสรุปผลการดำเนินการ

2. การทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

ประชากรในการวิจัย

ประชากรในการวิจัยเป็นนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาวิชา 2718105 กระบวนการกลุ่ม และประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาวิชา 2718105 กระบวนการกลุ่มและประชาธิปไตยในระดับประถมศึกษาในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2558 ซึ่งเป็นนิสิตชั้นปีที่ 1 ในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 25 คน แบ่งตามสาขาวิชาได้เป็นนิสิตสาขาวิชาประถมศึกษาจำนวน 21 คน นิสิตสาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษาจำนวน 3 คน และนิสิตสาขาวิชามัธยมศึกษาจำนวน 1 คน แบ่งตามเพศ เป็นผู้ชาย 3 คน ผู้หญิง 22 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดสุขภาวะ

ผู้วิจัยใช้แบบวัดคุณลักษณะของผู้มีความสุข (CUHI: T-Happiness) ที่ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคณะ (2555) พัฒนาเป็นแบบวัดสุขภาวะเนื่องจากขั้นตอนการสร้างของแบบวัดนี้ถูกต้องกับหลักการสร้างเครื่องมือวัดคุณลักษณะ และผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์พบว่าแบบวัดคุณลักษณะที่พัฒนาขึ้นมีความตรงในระดับที่เชื่อถือได้ ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงโดยการวัดซ้ำได้ค่าสหสัมพันธ์ .791 และวิเคราะห์ความสอดคล้องภายใน (Cronbach's Alpha) ได้ค่าระหว่าง .646 - .900 ทำให้เชื่อถือได้ว่าแบบวัดคุณลักษณะของผู้มีความสุข (CUHI:

T-Happiness) นี้มีคุณภาพ และตรงกับเป้าหมายในการวัด ผู้วิจัยจึงทำบันทึกขออนุญาต นำแบบวัดคุณลักษณะของผู้มีความสุข (CUHI: T-Happiness) มาใช้

แบบวัดนี้เป็นมาตร Likert 5 ระดับ เริ่มจาก 1 ไม่ตรงที่สุดจนถึง 5 ตรงที่สุด ประกอบด้วย 5 คุณลักษณะคือ การคิดทางบวก การรักใคร่ผูกพันอย่างลึกซึ้ง การมองโลกในแง่ร้าย การรู้สำนึกถึงบุญคุณ การซื่อสัตย์ต่อตนเอง การให้คะแนนทำโดยให้คะแนนตามตัวเลือก โดยตรงและการกลับค่าคะแนนในบางข้อตามคู่มือแบบวัด

2. แบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง

ผู้วิจัยใช้แบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองเพื่อให้นิสิตประเมินผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองในประเด็นสำคัญเพื่อนำมาประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น แบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองประกอบด้วยคำถามอัตรัยตามประเด็นสำคัญจำนวน 8 ข้อ ให้นิสิตตอบเมื่อดำเนินโครงการเสร็จแล้ว ใสในส่วนสุดท้ายของโครงการพัฒนาตนเอง คำถามมีดังนี้ 1) สรุปผลการดำเนินการ บรรลุเป้าหมายหรือไม่บรรลุเป้าหมาย 2) วิเคราะห์สิ่งที่ทำให้ไม่บรรลุ/บรรลุเป้าหมาย 3) สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการพัฒนาตนเองในครั้งนี้ 4) โครงการพัฒนาตนเองมีประโยชน์ต่อท่านหรือไม่ อย่างไร โปรดอธิบาย 5) การให้คำหลักการพัฒนาตนเองด้วยinternet มีข้อดีหรือไม่ อย่างไร ท่านชอบการค้นด้วย internet หรือไม่ โปรดอธิบาย 6) การใช้ face book ในขั้นตอนขอคำแนะนำจากคณาจารย์มีข้อดีหรือไม่ อย่างไร ท่านชอบการใช้face book ในโครงการพัฒนาตนเองหรือไม่ โปรดอธิบาย 7) ท่านพบข้อยุ่งยากหรือพบปัญหาสำคัญในการทำโครงการพัฒนาตนเองหรือไม่ โปรดอธิบาย 8) ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงโครงการพัฒนาตนเองในรุ่นต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนที่แสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	กิจกรรม	สัปดาห์ที่
1. เตรียมการ	1. สังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 2. ศึกษาและคัดเลือกแบบวัดสุขภาวะ 3. ให้นิสิตทำแบบวัดสุขภาวะก่อนเริ่มโครงการ (pre-test)	ก่อนเปิดภาคเรียน
2. เสนอแนวคิด พื้นฐาน	1. เสนอความสำคัญการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเอง 2. อภิปรายสาเหตุการแก้ปัญหาที่ล้มเหลว แนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเอง 3. เสนอแนวคิด PDCA แนะนำเรื่องระบบคู่สัญญา 5. แนะนำวิธีค้นหา ความรู้หลักการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองบน internet	3-4
3. จัดทำ โครงการ	1. สำรวจและกำหนดประเด็นการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเอง 2. ค้นหาความรู้หลักการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองจาก internet 3. แนะนำประยุกต์ใช้ความรู้หลักการแก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเอง 4. ลองทำแผนดำเนินการ กำหนดตัวชี้วัด 5. เสนอแผนดำเนินการบน facebook	5-6
4. ดำเนินการ	1. หาคู่สัญญา เสนอเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการต่อคู่สัญญา 2. ปรับปรุงแผนดำเนินการ 3. นำเสนอผลการดำเนินงานบน facebook 4. ตรวจสอบผลและให้คำแนะนำบน facebook 5. ปรับปรุงแผนการดำเนินงานของสัปดาห์ต่อไป	7 -12
5. สรุปผล	1. สรุปผลการดำเนินงานรายบุคคล	13
6. วิเคราะห์ สรุปผลการ วิจัย	1. ให้นิสิตทำแบบวัดสุขภาวะหลังจบโครงการพัฒนาตนเอง (post-test) 2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบวัดสุขภาวนิสิตจุฬาฯ และข้อมูลเชิงคุณภาพจากรายงานโครงการพัฒนาตนเองของนิสิตแต่ละคน 3. สรุปผลการทดลอง 4. พิจารณา และปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน	16

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบวัดสุขลักษณะก่อนกับหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent)
2. วิเคราะห์คำตอบจากแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง โดยจัดหมวดหมู่ประเด็นสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่องสุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0 ก่อนการทดลองใช้ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานและขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 4 ขั้นตอนประกอบด้วย

1.1 ขั้นเสนอแนวคิดพื้นฐานประกอบด้วย การเสนอความสำคัญของสุขภาวะ การเสนอความสำคัญการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง การอภิปรายสาเหตุการแก้ปัญหาที่ล้มเหลว การเสนอแนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหา การเสนอแนวคิด PDCA การแนะนำวิธีค้นหาหลักการพัฒนานบน internet แนะนำเรื่องระบบคู่สัญญา

1.2 ขั้นจัดทำโครงการประกอบด้วย การสำรวจและกำหนดประเด็นการพัฒนา การค้นหาหลักการวิธีการพัฒนา การกำหนดเป้าหมายการแก้ปัญหา/พัฒนา การคิดวิธีดำเนินการ การวางแผนดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง

1.3 ขั้นดำเนินการประกอบด้วย การหาคู่สัญญา การเสนอความสิ่งที่ต้องการพัฒนากับคู่สัญญาและขอคำแนะนำจากคู่สัญญา การปรับปรุงแผนการดำเนินการ การ post แผนการดำเนินการลง facebook การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ การ post ผลการดำเนินการลง facebook การพิจารณาปรับปรุงแผนการดำเนินการสัปดาห์ถัดไป

1.4 ขั้นสรุปผลประกอบด้วย การสรุปผลการดำเนินการ

2. เมื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นด้วยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนจากแบบวัดสุขภาวะก่อนกับหลังการจัดการเรียนการสอนด้วยการทดสอบค่าที (t-test dependent) พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ค่า t มีค่า .199 ค่า Sig.1 tailed มีค่า .42) เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะไปแปลผลพบว่าอยู่ในช่วงคะแนน 126-130 แปลผลได้ว่านิสิตมีความสุขในชีวิตในระดับปานกลาง (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคณะ, 2555)

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์เรื่อง สุขภาวะโดยประยุกต์ใช้ระบบคู่สัญญากับแนวคิด PDCA และ education 3.0

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นเกิดจากการพิจารณานำความรู้และการดำเนินงานที่จะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจประเด็นสำคัญในการพัฒนามาใส่ในระบบคู่สัญญาเมื่อนำไปทดลองใช้แม้ว่าค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนจะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองพบว่านิสิต 21 คน จากจำนวนทั้งหมด 25 คนสามารถดำเนินโครงการพัฒนาตนเองจนบรรลุเป้าหมายและเห็นว่าโครงการพัฒนาตนเองเป็นประโยชน์ จึงถือว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นได้ผลในระดับหนึ่ง การเพิ่มแนวคิด PDCA และ education 3.0 ในระบบคู่สัญญาทำให้นิสิตเข้าใจแนวทางการพัฒนามากขึ้น มีการแชร์ผลการทำงาน มีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงขึ้นตามที่คาดหวังไว้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

2. ผลจากการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น

สาเหตุที่ค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะสาเหตุ 2 ประการ ประการแรก นิสิตยังไม่เห็นประโยชน์หรือความสำคัญขององค์ประกอบต่าง ๆ ในเรื่องสุขภาวะทั้งหมด หลังจากทำแบบวัดสุขภาวะก่อนเรียน ผู้วิจัยนำเสนอความสำคัญของสุขภาวะ พูดถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้ง 5 คือ การคิดทางบวก การรักใคร่ผูกพันอย่างลึกซึ้ง การมองโลกในแง่ร้าย การรู้สำนึกถึงบุญคุณ การซื้อสัตย์ต่อตนเองโดยใช้ข้อมูลจาก โครงการบ้านนี้มีสุขของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.) ไม่ได้พูดเน้นให้เห็นความสำคัญมากเพียงพอ นิสิตจึงอาจจะยังไม่เห็นประโยชน์หรือความสำคัญขององค์ประกอบทั้งหมด ทำให้พัฒนาสุขภาวะทุกองค์ประกอบค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังการจัดการเรียนการสอนจึงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประการที่สองเวลาในการทำโครงการพัฒนาตนเองมี 6 สัปดาห์ ทำให้นิสิตส่วนใหญ่ทำโครงการพัฒนาตนเองได้เพียงองค์ประกอบเดียวในเรื่องการซื้อสัตย์ต่อตนเอง การคิดเชิงบวก การรักใคร่ผูกพันอย่างลึกซึ้ง มีเพียง 1 คนที่ทำโครงการพัฒนา 3 ประเด็น จึงไม่ได้พัฒนาองค์ประกอบของสุขภาวะอื่นๆ ค่าเฉลี่ยคะแนนสุขภาวะจากแบบวัดสุขภาวะก่อนและหลังดำเนินโครงการพัฒนาตนเองจึงไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากผลการทดลองใช้

3.1 ประเด็นสำคัญที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง พบประเด็นสำคัญที่จะนำไปใช้ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนดังนี้

3.1.1 แนวคิดพื้นฐาน ข้อมูลที่จากแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองได้สนับสนุนยืนยันแนวคิดพื้นฐานของระบบคู่สัญญาของ ทิศนา ขมมณี (2545) ที่จะทำให้แก้ปัญหาหรือพัฒนาตนเองได้สำเร็จ คือ ปัจจัยที่เกี่ยวกับตนเองได้แก่ ความมุ่งมั่นตั้งใจ ทศนคติและการมีวินัย ความมุ่งมั่นตั้งใจแก้ปัญหาของผู้ทำสำคัญมาก ผู้แก้ปัญหาต้องมีทศนคติที่ติมองว่าสามารถแก้ปัญหาได้ และต้องเห็นคุณค่าในการดำเนินการด้วย ผู้แก้ปัญหาต้องมีวินัยสามารถหักห้ามใจตนเองได้ ปัจจัยเกี่ยวกับคู่สัญญา พบว่าคู่สัญญามีความสำคัญมาก ผู้แก้ปัญหาได้กำลังใจ ได้คำแนะนำจากคู่สัญญา คู่สัญญาที่เป็นเพื่อนจะช่วยให้กำลังใจ คู่สัญญาที่เป็นรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นนอกจากให้กำลังใจแล้วยังสามารถให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ได้ ส่วนคู่สัญญาที่เป็นผู้ปกครองก็ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ แต่สิ่งที่ยังต้องปรับปรุงคือ ต้องหาคู่สัญญาที่ผู้แก้ปัญหามีความเกรงใจหรือมีความรู้สึกไม่อยากเสียหน้าหรือความรู้สึกไม่ยากให้ผิดหวังที่จะแก้ปัญหาไม่ได้

3.1.2 ในการใช้ education 3.0 ผู้วิจัยได้ลองใช้โปรแกรม courseville ช่วยแชร์ข้อมูล พบปัญหาในการ post ผลการดำเนินการ พบว่าผู้อ่านคนต่อมาไม่สามารถตั้งกระทู้ต่อได้ ต้องเริ่มหัวข้อใหม่จึงไม่สะดวกในการแชร์ความคิดเห็น แต่เมื่อใช้ facebook สามารถเพิ่มกระทู้ต่อได้ การใช้ facebook จึงสะดวกกว่า

3.2 การปรับปรุงขั้นตอนรูปแบบการเรียนการสอนหลังการทดลองใช้

แนวคิดพื้นฐานเป็นเช่นเดิม ผู้วิจัยเพิ่มประเด็นสำคัญตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสรุปผลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองในขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 3 ขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ขั้นเสนอแนวคิดพื้นฐาน ประกอบด้วยการสร้างความสำคัญของสุขภาวะ ทุกองค์ประกอบโดยการศึกษาในอินเทอร์เน็ตแล้วมาอภิปรายในชั้นเรียน การเสนอความสำคัญ การแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง การอภิปรายสาเหตุการแก้ปัญหาที่ล้มเหลวกับแนวคิดสำคัญในการแก้ปัญหา การเสนอแนวคิด PDCA การแนะนำวิธีค้นหาหลักการพัฒนามน internet การแนะนำเรื่องระบบคู่สัญญา

สิ่งที่ควรปรับปรุงในขั้นนี้คือ

3.2.1.1 เมื่อทำแบบวัดสุขภาวะแล้ว ต้องให้นิสิตเข้าใจตนเองว่ามีสุขภาวะด้านใด สุขภาวะด้านใดต้องปรับปรุงพัฒนา อภิปรายให้เห็นความสำคัญของสุขภาวะแต่ละองค์ประกอบ

3.2.1.2 ต้องสร้างความสำคัญของการพัฒนาตนเองให้เกิดขึ้นก่อน โดยใช้กรณีศึกษาที่เป็นตัวแบบที่ดี นำเสนอทาง internet ให้อ่าน แล้วตอบคำถาม

3.2.1.3 ในการสอนช่วงแรก ต้องนำแนวคิด education 3.0 มาใช้ให้มากขึ้นเพื่อลดเวลาการให้ความรู้ในห้อง ต้องใช้ google education ในการเก็บเรื่องที่จะให้นิสิตศึกษาแบบ on line มีคำถามหลังจากศึกษาในประเด็นสำคัญให้เข้าใจ

3.2.1.4 ต้องเริ่มการดำเนินโครงการพัฒนาตนเองให้เร็วขึ้น เพื่อจะได้มีช่วงทำโครงการพัฒนานานขึ้นและครอบคลุมประเด็นอื่น ๆ ของสุขภาวะ

3.2.1.5 อาจแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกให้นิสิตเลือกประเด็นที่สนใจก่อน ได้แก่ การเรียน การใช้เงิน การอ่านหนังสือ การพัฒนาภาษาอังกฤษ การพัฒนาคณิตศาสตร์ กับประเด็นสุขภาวะสำคัญของแต่ละคน อาจมีพักในช่วงสอบกลางภาคตามความเห็นของนิสิตแต่ละคน ช่วงหลังก็เพิ่มประเด็นสุขภาวะเรื่องอื่น ๆ

3.2.1.6 ต้องสร้างความตั้งใจ ทศนคติ วินัย และวิธีดำเนินการให้กับนิสิต

3.2.2 ขั้นตอนจัดทำโครงการแก้ปัญหา/พัฒนาตนเอง ประกอบด้วย การสำรวจและกำหนดประเด็นการพัฒนา การค้นหาหลักการวิธีการพัฒนา การกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด การแก้ปัญหา/พัฒนาการคิดวิธีดำเนินการ การวางแผนดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง การเตรียมคำถามเพื่อไต่ตรองผลการดำเนินการ

สิ่งที่ควรปรับปรุงในขั้นนี้คือ

3.2.2.1 ในตอนอธิบายตัวชี้วัด ควรเริ่มจากอธิบายเป้าหมายก่อนแล้วคิดเป็น ตัวชี้วัด และวิธีการเก็บข้อมูลผลการดำเนินการ

3.2.2.2 ควรเพิ่มความสำคัญของการบันทึกผล การคิดไต่ตรองในผลการดำเนินการให้ชัดเจน เพื่อให้มองเห็นปัญหาและเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุงการดำเนินการช่วงต่อไป โดยใช้คำถามให้วิเคราะห์ว่า ทำอะไรในสัปดาห์นี้ ผลเป็นอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ เพราะเหตุใด วิธีการที่ใช้ได้ผลหรือไม่ เหมาะสมกับตนเองหรือไม่ เพราะเหตุใด ใช้ความรู้เรื่องใดในการแก้ปัญหา ทำงานจริงจังไหม ปฏิบัติตามความรู้ไหม มีทศนคติอย่างไรต่อการแก้ปัญหา และได้เรียนรู้จากผู้อื่นจากเรื่องที่โพสต์ลง facebook อย่างไรบ้าง จะนำสิ่งที่เรียนรู้จากผู้อื่นมาใช้อย่างไร

3.2.3 ขั้นตอนโครงการ ประกอบด้วย การหาข้อมูลที่สามารถช่วยให้กำลังใจและควบคุมส่งเสริมพฤติกรรมในการแก้ปัญหาได้ การเสนอสิ่งที่ต้องการพัฒนา กับ ข้อมูลและขอคำแนะนำจากข้อมูลอย่างจริงจัง การปรับปรุงแผนการดำเนินการ การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ การpost แสดงความคืบหน้าในการดำเนินการและให้กำลังใจ การพิจารณาปรับปรุงแผนการดำเนินการสัปดาห์ถัดไป

สิ่งที่ควรปรับปรุงในขั้นนี้คือ

3.2.3.1 ปรับการเลือกข้อมูลให้มีประสิทธิภาพขึ้นเพื่อให้มีตัวช่วยควบคุมตนเอง ต้องให้ความสำคัญกับการหาคนที่นิสัยไม่ยากทำให้ผิดหวังให้ได้ และเปลี่ยนเป็นผู้มีประสบการณ์ในเรื่องนั้นเช่น รุ่นพี่ ผู้ปกครอง

3.2.3.2 ควรให้นิสิตหาข้อมูลจากรุ่นพี่โดยคัดเลือกรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ในการพัฒนาตนเองในแต่ละเรื่องเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ ให้รุ่นพี่มาโพสให้กำลังใจให้คำแนะนำน้อง ๆ

3.2.3.3 ควรมีการทำเอกสารให้ความรู้ข้อมูล เพื่อจะได้ทำหน้าที่ช่วยสนับสนุน ควบคุม ให้กำลังใจในการแก้ปัญหา

3.2.3.4 ควรเพิ่มเรื่องการทำสัญญากับข้อมูลให้ชัดเจน

3.2.3.5 ควรปรับการใช้ facebook ให้แสดงเฉพาะการดำเนินการ ความคืบหน้า และการเสริมแรงโดยไม่แสดงรายละเอียดที่นิสัยบางคนไม่ยากให้คนอื่นทราบ

3.2.3.6 ปรับการใช้ facebook มีการโพสให้กำลังใจ ใช้ facebook มี post แบบ ไม่ระบุชื่อ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนต้องพยายามทำให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและมีความตั้งใจในการพัฒนาตนเอง จึงจะทำให้การดำเนินการพัฒนาตนเองได้ผล

2. การเลือกข้อมูลเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้สอนต้องช่วยผู้เรียนให้หาข้อมูลที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในเรื่องที่ต้องการพัฒนา มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาและผู้เรียนเกรงใจ

3. ในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้ผลในการพัฒนา ผู้สอนควรช่วยผู้เรียนโดยกำหนดเป้าหมายก่อนแล้วค่อยคิดเป็นตัวชี้วัด

4. ผู้สอนควรใช้ในการสื่อออนไลน์เพื่อเสริมแรงให้มีความพยายามในการพัฒนา และใช้เผยแพร่ความรู้สำคัญในการพัฒนาที่ผู้เรียนคนอื่น ๆ ค้นพบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินโครงการพัฒนาตนเอง พบว่านิสิตมีความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนแตกต่างกันหลากหลาย ซึ่งส่งผลต่อการเรียนและการพัฒนาตนเองแตกต่างกันน่าวิเคราะห์แบบการคิด ความรู้สึก life style ของนิสิตกับแบบ การเรียนและการพัฒนาตนเองที่มีประสิทธิภาพ

2. ผู้วิจัยพบว่าการสร้างวินัยการหักห้ามใจตนเองเป็นเรื่องสำคัญต่อนิสิตยุคนี้ จึงนำศึกษาการดำเนินการเรื่องการสร้างวินัย การหักห้ามใจตนเองของนิสิต

3. ควรศึกษาความคงทนของผลการพัฒนา หรือนำระบบคู่สัญญาไปใช้ในเรื่องอื่น เช่น ใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

4. การใช้ education 3.0 ในงานวิจัยนี้ทำได้ในขั้นตอนการแชร์ การโพสความเห็น ซึ่งเป็นขั้นแรก ๆ ในการใช้ education 3.0 เท่านั้น จึงควรศึกษาการใช้ education 3.0 ต่อไป ในประเด็นรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องมีการทำงานร่วมกัน การให้กำลังใจ การเสริมแรง หรือประเด็นสำคัญที่น่าศึกษาว่าสามารถนำมาแทนคู่สัญญาที่เป็นบุคคลได้หรือไม่ และทดลองใช้ app อื่น ๆ แทน courseville

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ณัฐพร เห็นเจริญเลิศ, ทศนีย์วรรณ ศรีประเสริฐ, และ ปิยพร นุรารักษ์. (2557). รายงานผลการเข้าร่วมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0. สืบค้นจาก www.stou.ac.th/Schools/sst/main/KM/KM%20Post/57/edu4.0.pdf

ทศนา แคมมณี. (2545). *กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน*. กรุงเทพมหานคร: นิชนแอตเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.

ศุภชัย อาชีวะรังษ์โรด. (2552). *Practical PDCA แก้ปัญหาและปรับปรุงงานเพื่อความสำเร็จ*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต และคณะ. (2555). *คู่มือการใช้ CU happiness Inventory*. ม.ป.ท.: [อัดสำเนา].

ภาษาอังกฤษ

Keats, D., & Schmidt, J. P. (2013). *The genesis and emergence of Education 3.0 in higher education and its potential for Africa*. Retrieved from <http://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/1625/1540>

.....
ผู้เขียน

อาจารย์ ดร. ยुरวัฒน์ คล้ายมงคล อาจารย์ประจำสาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตร
และการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อีเมล: yurawat05@gmail.com

หมายเหตุ: งานวิจัยนี้ได้รับทุนโครงการวิจัยในชั้นเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย